

Medzinárodné environmentálne právo

Radúz Morsztýn

Medzinárodné právo, INT 304

Mgr. Mariana Martišková

29.11.2010

Obsah

1.	História medzinárodného environmentálneho práva	3
2.	Konflikt rozvoja a ekológie	4
3.	(Ne)Dohoda o zmene podnebia	5
4.	Maledivy a priatelia	6
5.	Záver	7
	Zdroje	8

V dnešnej dobe sa úloha medzinárodného environmentálneho práva prejavuje častejšie a výraznejšie ako kedykoľvek za posledných štyridsať rokov. Väzby na deklarácie, dohody a zmluvy, ktorých dopady prestupujú všetky sféry ľudskej činnosti sú dôležité pre všetky subjekty medzinárodného spoločenstva. Aj keď je rozsah medzinárodného environmentálneho práva oveľa širší, táto práca sa bude zaoberať tými časťami, ktoré sa spájajú s kontextom klimatických zmien, emisií a energetiky, trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti a zachovania spoločného dedičstva. Pokúsi sa analýzou súčasného stavu v kontexte konferencií o klimatických zmenách a záväzkov krajín radikálne obmedziť svoj krabónový odtlačok na tvári našej planéty a konsenzuálnej pravdy o ohrození života na zemi ľudskou činnosťou zodpovedať otázku, či je snaha spoločnosti dostatočná v čase, keď sa javí vývoj tejto oblasti ako pozitívny. Toto skúmanie sa pokúsi o pohľad cez medzinárodné dohody a obyčaje, stratégie rozvinutých a rozvojových častí sveta a cez spôsoby uplatnitelnosti medzinárodného environmentálneho práva a jeho princípov.

1. História medzinárodného environmentálneho práva

Pre pochopenie dôležitosti tohto elementu medzinárodnej spolupráce je potrebné študovať spúšťače a ďalšie činitele, ktoré sa formalizovali od sedemdesiatych rokov minulého storočia. Pohľadom na nedávny vývoj spoločnosti od industriálnej revolúcie po dnešok sa dostáva do popredia manažment externalít a rámcová štruktúra medzinárodného práva spĺňa predpoklady pre jeho presun do globálneho merítka. Je zrejmé, že vertikály týchto činností majú dopad na Zem ako entitu a preto sa od bilaterálnych konfliktov, akým bol napríklad Kanadsko-Americký spor z roku 1938 v prípade Trail Smelter, riešený ad hoc arbitrážnym tribunálom v roku 1941 (ZBOŘIL

et al., 2008) dostáva táto sféra na medzinárodné pole multilaterálnych dohôd, a všeobecne záväzných pravidiel, ktorými sa zaoberajú ďalšie sekcie tejto práce.

Je na mieste uviesť princípy, ktorými sa medzinárodné environmentálne právo riadi tak, aby bola zabezpečená kontextualizácia snáh o jeho uplatnenie. Sú nimi obozretnosť v prístupe k životnému prostrediu a preventívny prístup, verejný záujem a dôvera, ohľad na budúce generácie a spoločné dedičstvo, právo na rozvoj a postihy znečisťovateľom (PAYNE,2010). Tieto sebvysvetľujúce body sú základom pre rozhodovanie vo veciach porušenia medzinárodných dohovorov spolu s prameňmi medzinárodného práva. Jeho pôvod je v troch základných oblastiach medzinárodného práva, ktorými sú medzinárodná ochrana voľne žijúcich živočíchov, regulácia rybníctva a obyčajovom internacionalnom prave, ktoré sa vyvinulo z niekoľkých súdnych a arbitrážnych rozhodnutí, ktoré sa zaoberali zodpovednosťou štátu v medzihraničných aktivitách (MAGGIO a LYNCH, 1997).

2. Konflikt rozvoja a ekológie

Aj keď je v evidentnom záujme všetkých zúčastnených strán ochraňovať životné prostredie a podporovať trvalo udržateľný rozvoj, nie vždy sa takáto orientácia spája s politicko-ekonomickými záujmami participantov. Práve pre tieto dôvody je potrebné viazať medzinárodné spoločenstvo v prístupe k environmenu podobne ako v ostatných medzinárodno-právnych odvetviach. Konflikt práva na rozvoj, ktoré ustanovila Štokholmská deklarácia v roku 1972 a súčasnej potreby ochrany životného prostredia je zrejmý najmä pri pohľade na záujem novoindustrializovaných a rozvojových krajín podporovať svoj ekonomický rast aj na úkor životného prostredia. Tomuto trendu nenapomáha ani etablovanie obchodu s emisiami, ktoré zaviedol Kyótsky protokol

svojim vstupom do platnosti v roku 2005. Ten však priniesol aj nové, pozitívne trendy v regulácii globálnej úrovne emisií a jej redukcii (GUESNERIE a TURKENS, 2008).

Tento aspekt adresujú rozvinuté krajiny ponukou adaptačných finančných stimulov rozvíjajúcim sa krajinám, niektorí novoindustrializovaní hráči však nemajú záujem na tomto smerovaní, keďže sa stavia do cesty ich ekonomickým úžitkom. Ku slovu sa tu dostávajú aj environmentálni skeptici, ktorí odmietajú potrebu medzinárodnej environmentálnej problematiky ako faktoru, ktorý ohrozuje civilizáciu a trvalú udržateľnosť, toto okrajové hnutie podporuje svoje tvrdenia argumentáciou, že environmentálne orientované regulácie majú za úlohu zvýšiť kontrolu vlády nad obyvateľstvom (JACQUES, 2009).

3. (Ne)Dohoda o zmene podnebia

Táto kapitola vypovedá o tých faktoroch, ktoré ovplyvňujú klimatické zmeny, o dohodách, ktoré sa viažu k zmene podnebia a ochrane biodiverzity ako k fundamentu ochrany našej planéty pre ďalšie generácie, teda spoločného dedičstva, ktoré sa krajiny zaväzujú udržiavať. Nedávne, kodaňské kolo rokovaní Spojených Národov, teda Konferencie členov Konvencie o klimatickej zmene v rámci Spojených Národov, ktorá je hlavným orgánom podľa článku 7 tejto konvencie (UN,2010), prinieslo v tomto smere sklamanie, keďže sa zúčastnené krajiny nedopracovali k záväznej dohode o znížení úrovne emisií. Už poukázaný konflikt práva na rozvoj a ochrany životného prostredia sa dostal do popredia dožadovaním equity pre rozvojové štáty, ktoré požadujú rovnaké podmienky pre ekonomický rozvoj ako mali krajiny rozvinuté, aj na úkor klimatických podmienok na celom svete.

Stratégia Európa 2020 je dobre nastaveným trendom zamerania svetovej ekonomiky na trvalo udržateľné prostredie na regionálnej úrovni, absencia záväzných dohôd širšieho spektra krajín a prípadná vymožitelnosť ich obsahu v rámci funkcií medzinárodného environmentálneho práva však znamená neúspech, ktorého efekty sa prejavia v budúcich obdobiach. Pri absencii globálnych záväzkov však táto rámcová dohoda krajín Európskej Únie predstavuje štúdijný materiál dopadov princípov medzinárodného environmentálneho práva na vnútornú politiku štátov a multilaterálne vzťahy krajín, ktoré sa rozhodli ratifikovať jeho obsah. Hlavne obsiahnutá iniciatíva „Európa efektívnych zdrojov“ je mílnikom v prístupe ku verejnému záujmu a princípu obozretnosti.

4. Maledívy a priatelia

Dopady neúspechu globálnej dohody o obmedzení emisií skleníkových plynov ponesú všetci, v prvej línii však stoja Maledívy, ktoré za súčasných podmienok, ako nízkopoložená krajina, budú v nasledujúcich dekádach vďaka stúpaniu hladiny morí pod vodou. Často diskutovaná absencia globálne záväzných noriem, ktoré by medzinárodné environmentálne právo sledovalo, rezonuje nielen odbornou, ale aj laickou obcou a do popredia sa dostáva stále zreteľnejší fakt, že osud Maledív nie je lokalizovaným a ohraničeným problémom, ale začiatkom globálnych zmien.

Potreba zvýšenia úrovne zodpovednosti vo vládnych inštitúciách za dopady ich rozhodnutí na životné prostredie, efektívna alokácia a využitie zdrojov, ochrana biodiverzity a zameranie na environmentálne právo sú len niektoré z výziev, ktoré našu spoločnosť čakajú (CIEL,2002). Práve prostredníctvom plurilaterálnych dohôd a rozvojom prameňov environmentálneho práva by mala spoločnosť dosahovať spoločný

cieľ trvalo udržateľného prostredia. To je možné sledovať aj adaptáciou lokálnych noriem, ktoré majú národný charakter na medzinárodné prostredie ich vhodným včlenením do medzinárodne záväzných dohôd, tento proces je však veľmi zdĺhavý a nedostatočne reflektuje potrebu rýchlej reakcie na vývoj environmentu.

5. Záver

Sumarizácia získaných poznatkov jasne preukazuje, že aplikácia environmentálneho práva v globálnom merítku umožní trvalo udržateľný stav nášho životného prostredia a zároveň poukazuje na potrebu ďalšieho prehĺbovania a uplatňovania takých legislatívnych opatrení na medzinárodnej úrovni, ktoré zabezpečia rozvoj spoločnosti spôsobom neohrožujúcim život samotný. Naskytá sa otázka, či by sa nemalo medzinárodné environmentálne právo stať medzinárodnou environmentálnou povinnosťou, keďže práve absencia uvedomovania si úrovne záväzkov, ktoré voči budúcim generáciám súčasná spoločnosť má najväčšmi ohrozuje tieto možnosti rozvoja spoločnosti. Neostáva než konštatovať, že princípy medzinárodného environmentálneho práva sledujú ciele, ktoré sú neraz v protiklade s politicko-ekonomickými záujmami krajín a tak sa často stávajú len sekundantom v snahe o využitie ekonomického potenciálu. Globálna adopcia cieľov trvalo udržateľného rozvoja teda nie je dostatočne adoptovanou, medzinárodné environmentálne uvedomenie by sa malo dostať do popredia ľudských záujmov a podporou práva v tejto oblasti na globálnej úrovni by sa mali štáty svorne zapojiť do budovania takého prostredia, ktoré by sa stalo pozitívnym odkazom tejto doby.

Zdroje

Zbořil, F. et al. (2008). Medzinárodní právo veřejné s kazuistikou. Praha: Leges

Martišková, M. (2010). Zbierka prípadov a zadaní z medzinárodného práva verejného.

Trenčín: VŠM

Jacques, P. (2009). Environmental skepticism. Florida: Ashgate

Guesnerie, R. a Tulkens, H. (2008). The Design of Climate Policy. Massachusetts: MIT

Press

Maggio, G. a Lynch, O. (1997). Human Rights, Environment, and Economic

Development: Existing and Emerging Standards in International Law and Global

Society. Online: <<http://www.ciel.org/Publications/olpaper3.html>>

CIEL. (2002). One species, One planet: Environmental Justice and Sustainable

Development. Washington: CIEL

Payne, C. (2010). Climate Change: Law and Policy. Online:

<http://webcast.berkeley.edu/course_details_new.php?seriesid=2008-D-49688>

UN. (29.11.2010). United Nations Documentation: Research Guide. Online:

<<http://www.un.org/depts/dhl/resguide/specenv.htm>>